

MINISTERSTWO
KULTURY I DZIEDZICTWA NARODOWEGO
DEPARTAMENT OCHRONY ZABYTEKÓW

dr Magdalena Marcinkowska
Zastępca Dyrektora

Warszawa, 28 czerwca 2019 r.

DOZ.6521.19.2018.DJ

Szanowny Panie Prezesie,

w nawiązaniu do petycji o ponowne zorganizowanie systemu ochrony zabytków w Polsce, uprzejmie proszę o przyjęcie poniższych uwag.

Podstawą istniejącego systemu ochrony zabytków jest ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2018 r. poz. 2067, z późn. zm.). Istota tego systemu, najogólniej rzecz ujmując, polega na konieczności uzyskiwania pozwoleń wojewódzkich konserwatorów zabytków na działania, które mają być podejmowane w stosunku do zabytków wpisanych do rejestru zabytków oraz uzgadniania z wojewódzkimi konserwatorami zabytków pozwoleń na budowę albo rozbiórkę obiektu budowlanego w odniesieniu do zabytków niewpisanych do rejestru zabytków, ale ujętych w gminnej ewidencji zabytków. Wojewódzcy konserwatorzy zabytków posiadają także kompetencje do wstrzymywania działań prowadzonych bez ich pozwoleń, a także mają uprawnienia do nakazywania wykonania określonych działań, o ile podjęcia takich działań wymaga stan zachowania zabytków wpisanych do rejestru zabytków.

System ochrony zabytków w Polsce opiera się na podziale praw i obowiązków pomiędzy właścicielami i posiadaczami zabytków a organami administracji publicznej. Zgodnie z art. 5 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami obowiązkiem organów administracji publicznej jest ochrona zabytków, z kolei do obowiązków właścicieli lub posiadaczy zabytków należy sprawowanie nad nimi opieki (art. 4 u. o.z.o.z.). Na stan zachowania zabytków wpływ mają przede wszystkim działania podejmowane przez właścicieli lub posiadaczy zabytków. Natomiast organy ochrony zabytków powinny wspierać finansowo, w miarę możliwości, te działania, oraz interweniować w przypadkach, gdy właściciele lub posiadacze zabytków naruszają zasady ochrony zabytków i opieki nad zabytkami. Pamiętać

Informacja dotycząca zasad przetwarzania danych osobowych przez Administratora oraz praw osób, których dane są przetwarzane została zamieszczona na stronie <http://bip.mkidn.gov.pl> w zakładce ochrona danych osobowych.

ul. Krakowskie Przedmieście 15/17, 00-071 Warszawa, tel.: 22 21 21 102, fax: 22 21 21 148, e-mail: doz@mkidn.gov.pl

ponadto należy, że na skuteczną ochronę zabytków wpływ mają nie tylko uregulowania prawne oraz finansowanie opieki nad zabytkami, ale także inne uwarunkowania, w tym przede wszystkim kondycja wojewódzkich urzędów ochrony zabytków, stanowiących aparat pomocniczy wojewódzkich konserwatorów zabytków. W wojewódzkich urzędach ochrony zabytków zatrudnionych jest jednak jedynie około 760 osób, pod ochroną których znajduje się ponad 70 tysięcy samych zabytków nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków.

Warto podkreślić, że na stan zachowania zabytków ma także wpływ wysokość środków finansowych przeznaczanych corocznie w ustawie budżetowej na wspomaganie działań konserwatorskich podejmowanych przez właścicieli lub posiadaczy zabytków. Środki te są znacznie zróżnicowane w poszczególnych województwach. Niestety w niektórych z nich kwoty, które mogą być przeznaczone na poprawę stanu zachowania zabytków, są zdecydowanie zbyt małe, pomimo iż Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego podejmuje starania o ich zwiększenie. Udało się natomiast zwiększyć, od kwoty 80 milionów w roku 2015 do kwoty około 140 milionów złotych w latach 2018-2019, wysokość środków finansowych przeznaczanych na ten cel przez Ministra Kultury, w ramach programu „Ochrona zabytków”.

Ponadto pamiętać należy, że ochroną wynikającą z istniejącego systemu ochrony zabytków objęte są wyłącznie te obszary, które zostały wpisane do rejestru zabytków lub ujęte w gminnej ewidencji zabytków. Natomiast pozostałe tereny nie podlegają władzy wojewódzkich konserwatorów zabytków. Tym samym wygląd estetyczny polskich miast nie jest wyłącznie pochodną jakości systemu ochrony zabytków, ale także działań, innych niż służby konserwatorskie, podmiotów, w tym w szczególności jednostek samorządu terytorialnego.

Na zakończenie trzeba także wspomnieć, iż bardzo wiele miast znajdujących się obecnie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej zostało w bardzo dużym stopniu zniszczonych podczas II wojny światowej. Zostały wprawdzie w większym lub mniejszym stopniu odbudowane, jednak ich odbudowa obciążona była niejednokrotnie względami ideologicznymi, a także kondycją ekonomiczną ówczesnego Państwa Polskiego.

Podsumowując podkreślić jednak należy konieczność dalszego udoskonalania istniejącego systemu ochrony zabytków, wzmocnienia kondycji służb konserwatorskich, a także kształtowania doktryny konserwatorskiej, która ma także wpływ na działania podejmowane przy zabytkach.

Z poważaniem

Magdalena Marcinkowska